

מחשבה קצרה על הדף

הרב יחזקאל הרטמן

פסחים דף עח

מהר"ל גבורות ה' פנ"ב

מאוד. ועוד כי היציאה היא מתיחסת אל השם יתברך, שכאשר השם יתברך הוציא את ישראל ממצרים לא שהוציא אותם שהיו במצרים בלבד, אלא כל הדורות הוציא כמו שאנו אומרים בסוף ההגדה לא את אבותינו גאל אלא אף אותנו גאל עמכם, ורצה בזה כי כאשר הקדוש ברוך הוא סלק כח מצרים מישראל לא היה הסתלקות הוזה במה שהם דור ההוא. שאם כן לא היתה היציאה כי אם לאותו דור בלבד רק שנמשך היציאה לבנים

פחד יצחק פסח מאמר לג

א. הפסח הוא קרבן יחיד. ובכל זאת לענין פנים ידועים קרוי הוא בתלמוד קרבן ציבור משום דאתא בכנופיה כציבור דמי. תוכן הענין הוא דבברייתא דספור יציאת מצרים אמרינן אלו לא הוציא הקב"ה את אבותינו ממצרים הרי אנו ובנינו ובני בנינו משועבדים היינו לפרעה במצרים. ובודאי שאין הכונה בזה שגאולת אבותינו היתה הסבה שגרמה לחרותנו היום אלא דגאולת מצרים הקיפה את כל הדורות בשוה. וכמו שבאר המהר"ל דגאולת מצרים מתיחסת היא לכלליות כנסת ישראל. וכבר חזרנו כמה פעמים על היסוד המונח כי כלליות כנסת ישראל אין מובנה קבוע כל הפרטים של האישים היחידים מבני ישראל, אלא שהענין הוא להפך דכלליות כנסת ישראל היא יחידה אחת אשר האישים היחידים הם חלקים ממנה ומקרא של הברייתא: לא את אבותינו בלבד גאל הקב"ה ממצרים אלא אף אותנו גאל עמכם. כלומר לא בדרך סבה ומסובב, אלא את אבותינו ואותנו בשוה. ונמצא, איפוא, דיחידת כלליות כנסת ישראל נוצרה בשעת יציאת מצרים. וגאולת מצרים היא שיצרה את חברי' הזאת אשר שמה הוא צבור כנסת ישראל ועל-כן קרבן פסח אשר הוא הקרבן דגאולת מצרים הוא קרבן צבור מסוג בפני עצמו. כי בעוד אשר כל קרבנות הצבור תורת צבור עושה אותם לקרבנות צבור, הנה הפסח עושה הוא את הצבור על ידי תורת קרבן שבו.

תוס' ישנים

יומא נא.

ונקמה בפסח. הקשה ה"ר אלעזר דנפסקא [1] היכי מיתוקמא הא קמני נוהג צצור כציחיד ואי צעי למימר כמו שנוהג ציחיד צפסק שני כן נוהג צצור צראשון אדרבה הראשון עיקר ואומר רבי דלר' נתן לאמר צפסקים (דף עח:). כל ישראל יוצאין צפסק אחד אחי שפיר דאכילה לא מעכזה והכי קאמר ונוהג צצור ואף על גב שאין כולם אוכלין כציחיד והוי מצי לשנויי

שפתי חיים מועדים ב' עמ' שא

מחד, כל יחיד מצוה על שחיטת הפסח ואכילתו, ומאידך, אכילת קרבן הפסח נעשית דוקא בחבורה. מחד, קרבן הפסח ביסודו הוא קרבן יחיד, עד שממנו לומדים דין שליחות וכמאמר הגמ' (קידושין מא:): "ושחטו אותו כל קהל עדת ישראל, וכי כל הקהל שוחטין והלא אינו שוחט אלא אחד, אלא מכאן ששולחו של אדם כמותו". כלומר השוחט הוא השליח של כל יחיד. ומאידך, מאותו פסוק למדו חז"ל שכל ישראל יוצאים בפסח אחד. "דתניא ר' נתן אומר מנין שכל ישראל יוצאים בפסח אחד, ת"ל ושחטו אותו כל קהל עדת ישראל וכו'" (פסחים עח:). — אמנם הפסח הוא קרבן יחיד, אך הוא דוחה שבת וטומאה כקרבן ציבור.

שורש שם ה"יחיד" ושם ה"ציבור" שבקרבן פסח נעוץ בכך, שמצד אחד, הקב"ה קידש כל יחיד ויחיד, ומאידך, גיבש ע"י מצוה זו את כלל ישראל לעם.